

Državni izpitni center

P 0 4 3 A 1 0 3 1 3

TÉLI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

Kedd, 2005. február 01.

SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

1. feladatlap

FELADAT	MEGOLDÁS	PONTSZÁM
1.	szakszó	1
2.	1. bekezdés: a halálugrás vagy bungie jumping (eredete, fejlődése, mai szerepe)	1
	2. bekezdés: tetoválás, hiedelemvilág, valamint a turisták tetováltatási szokásai	1
	3. bekezdés: Új-Zéland természeti adottságai és gazdasága <i>Vagy ue. másképp megfogalmazva.</i>	1
3.	IGAZ	1
	HAMIS	1
	IGAZ	1
	HAMIS	1
4.	D	1
	a) fehér nyaklánc b) A halott hozzátartozó csontjából készült ékszer szelleme erőt ad viselőjének. <i>Vagy ue. másképp megfogalmazva.</i>	1
5.	A juh (birka) és a tehén. <i>(A kettőért jár az 1 pont.)</i>	1
6.	halálugrás	1
7.	behozatali <i>(cikk)</i>	1
8.	ékesít — díszít, vagy megnyer — legyőz <i>Egy szópárt kell kiírni.</i>	1
9.	szemrebbenés nélkül	1
	félelem, ijedtség nélkül	1
10.	<i>tenyészt:</i> pl.: Lovakat tenyészt.	1
	<i>termeszt:</i> pl.: Zöldséget termeszt. <i>Bármilyen mondat, amelyből kiderül, hogy a jelölt ismeri a szavak jelentésbeli különbségét.</i>	1
11.	<i>őslakosokkal</i> — (írásban) jelölt teljes hasonulás	1
	<i>ezt</i> — zöngéesség szerinti részleges hasonulás	1
	<i>figyelhetjük</i> — összeolvadás	1
12.	27-től	1
	államfője	1
	szigetország	1
	parkja, <i>Minden helytelen javításért 1 pontot levonunk.</i>	1
13.	a) 30 m-t	1
	b) négymillió	1

15.	a) p r ó b á / l / h a t / j á k SZT K K R <i>Két helyes megoldás jelent 1-1 pontot.</i> b) hajó + K + J = hajó + s + ok (hajósok), vagy hajó + s + é (hajósé)	2 1
16.	a) főnév b) pl.: A vállalkozó férfi sikeres. <i>Bármilyen mondat, amelyben a vállalkozó szó folyamatos melléknévi igenévként szerepel.</i>	1 1
17.	a) rá b) nyaklánc	1 1
18.	készítsétek	1
19.	(A) juhoknak — Hrészt (részeshatározó) öröm — Á (állítmány) itt — Hhely (helyhatározó) (az) élet — A (alany)	1 1 1 1
20.	1. 2. <i>A legtöbb mezőgazdaságból élnek, a hús és a tejtermékek mellett a gyapjú a legfontosabb kiviteli cikk.</i> <i>fajtája: mellérendelt összetett mondat (1 pont), kapcsolatos (1 pont).</i> <i>Ha nem jelöli a tagmondathatárokat, maximum 1 ponttal értékelhető.</i>	2
21.	a) A mezőgazdaság az, amelyből a legtöbb élnek. b) A maori törzsfőnök választásakor a kijelölt férfinak bátorságpróbát kellett tennie. <i>vagy: A maorik törzsfőnökének választásakor a kijelölt férfinak bátorságpróbát kellett tennie.</i>	1 1
22.	<i>utalás raggal: kapják meg, tettét, áron (egyet)</i> <i>utalás névmással: ezt</i> <i>utalás kötőszóval: hogy, mint (egyet)</i> <i>Egy helyes válaszért egy pont jár.</i>	1 1 1
23.	Tartalom: a képzeletbeli utazás élményeinek megfogalmazása az olvasott szöveg figyelembevételével Stílus: megfelelő hangnem; érdeklődéskeltés; élményszerűség; szemléletesség Nyelvhelyesség: igényes, korrekt nyelvhasználat; köznyelvi formák; a nyelvjárási alakok kerülése; a helyesírási szabályok követése Szerkezet: megszólítás; az egység, a haladás, a folytonosság és az arányosság elveinek érvényesítése	4 2 5 1

2. feladatlap

A) A dolgozat címe: Ember — állat — állatember

A jelölt:

- elhelyezi a művet az író alkotói korszakában (1 pont); ismerteti parasztábrázolásának újszerűségét (2 pont; pl.: szakít az idilli faluképpel, a hétköznapi történetnek szimbolikus jelentést ad, szereplői beszédével jellemez, népies szóhasználat *vagy más megfelelő; kettőt említ*);
- elhelyezi a részletet a cselekménymenetben (1 pont); bemutatja a gyilkosság megjelenítését (7 pont; a pontszám az elemzés és érvelés mélységétől függ):
 - a rövid egyszavas párbeszéddel feszültséget kelt az író,
 - a nyugtalanság állandósulni kezd, érezhető a veszély : „egészen setét lett”, „hirtelen lett setét”, „a gazdajuhász meg se moccant, lesett,... de résen volt.”,
 - röviden mutatja be a gyilkosságot, érzékelteti a látvány borzalmát: „Olyan hirtelen esett a dolog...”, „Egy, kettő, csattantak a botok.”, „egy perc alatt agyonra verték.”,
 - a sűrítés eszközét alkalmazza a gyerek meggyilkolásának megjelenítésében is: „abba a percbe leesett, s kiadta a lelkét”,
 - az időmegjelölés („Mire a hold feljött”) is jelez,
 - brutálisan gyilkoltak, lelkiismeret-furdalás nélkül „Tüzet raktak a sírra”, „jóízűen megvacsoráztak”, „A két juhász nyugalmasan lépdelt megettük.”;
 - megfogalmazza, hogy miért követték el a gyilkosságot: a szíj csak kifogás, valójában a háromszáz juhért ;
- megvizsgálja a kutyák viselkedését, és megállapítja, hogy mintegy harmadik »gyilkosként« zárják le a »jelenetet«: »Vérben és nyíva, ordítva.« estek egymásnak a komondorok, »kikészítették egymást«; »A puli meg ráugrott a veres juhászra«; emberek és állatok hasonlóan viselkednek (3 pont);
- bizonyítja, hogy ebben a világban is ember maradhat az ember (Bodri juhász és felesége, 2 pont), a problémát napjaink emberére vonatkoztatja (a 3 pont a véleménykifejtés és érvelés mélységétől függ).

B) Kevésbé irányított irodalmi fogalmazás Franz Kafka Az átváltozás című novellájának részlete alapján

A jelölt a dolgozatában a szempontoknak megfelelően megpróbálja elvégezni az alábbiakban leírtakat.

Elhelyezi a részletet a novella cselekménymenetében: **2 pont.** (Ismeret és megértés)

0 pont: Nem, ill. rosszul helyezi el a részletet a novella cselekménymenetében.

1 pont: Részben jól helyezi el a részletet a novella cselekménymenetében.

2 pont: Jól helyezi el a részletet a novella cselekménymenetében.

Pl.: A részlet a befejezés előtti mozzanatot jeleníti meg, amikor is Gregor húga kimondja, hogy meg kell szabadulniuk tőle, mondván, hogy ez a szörnyeteg nem az ő fiúk, nem az ő testvére, és tovább így nem élhetnek. Gregor ezt hallva megbizonyosodik arról, hogy családját meg kell szabadítania a szenvedéstől, vagy más megfelelő.

Ismerteti az előzményeket és a következményeket: **3 pont.** (Ismeret és megértés)

0 pont: Nem, ill. rosszul ismerteti az előzményeket és a következményeket.

1 pont: Hiányosan, ill. részben helyesen fogalmazza meg az előzményeket és a következményeket.

2 pont: Kevésbé teljességre törekedve ismerteti az előzményeket és a következményeket.

3 pont: Jól, teljességre törekedve ismerteti az előzményeket és a következményeket.

Pl.: Gregor Samsa egy reggel arra ébredt, hogy féreggé változott. Az idő múlásával megszokja az új helyzetet, családja viszont nem tudja elfogadni. Nem látják, hogy ő továbbra is érző ember, ezért jelenlétét tehernek érzik, egyre inkább lemondanak róla, és meg akarnak tőle szabadulni. Átváltozása után Gregor egyre tisztábban lát és érez, értékes emberré alakul át, ezért családja embertelen viszonyulását is el tudja viselni. Halála után felsöprik és kidobják: a család nyugalma helyreáll, és úgy élnek tovább, mintha mi sem történt volna, vagy más megfelelő.

Jellemzi a hőst: **3 pont.** (Alkalmazás és elemzés)

0 pont: Nem vagy rosszul jellemzi a hőst.

1 pont: Felszínesen, ill. csak részben jól jellemzi a hőst.

2 pont: Jól, de kevésbé árnyaltan jellemzi a hőst.

3 pont: Árnyaltan, teljességre törekedve jellemzi a hőst.

Pl.: A kereskedelmi utazó Gregor Samsa egy jól működő gépezet jelentéktelen tagja; életfeladatának tekinti családja eltartását, önmagáról lemondva megpróbál megfelelni családja és munkáltatója elvárásainak; élete üres és tartalmatlan, magányos, szorong, elidegenedik önmagától és a társadalomtól, ezért féreggé változik; kezdetben megpróbálja elhárítani magától az átváltozás tényét, majd elfogadja; megbocsátja szülei és húga viszonyulását, szeretetet érez irántuk, vagy más megfelelő.

Kifejti Gregor átváltozásának okát: **4 pont.** (Alkalmazás és elemzés)

0 pont: Nem vagy rosszul ismerteti a hős átváltozásának okát.

1 pont: Részben helyesen ismerteti az átváltozás okát.

2 pont: Felszínesen fejt ki az átváltozás okát.

3 pont: Kevésbé árnyaltan fejt ki az átváltozás okát.

4 pont: Teljességre törekedve fejt ki az átváltozás okát.

Pl.: Gregor üres, tartalmatlan élete miatt elvesztette emberi lényegét; átváltozásában belső torzulása jutott kifejezésre, vagy: a hős nem volt elég erős, hogy szembenézzen elviselhetetlen életével, így nem képes megoldani problémáit; átváltozásával bűnhődik és ítélkezik is maga felett, vagy: átváltozása lázadás sorsa ellen, kiteszítottsága/kiszolgáltatottsága nyomasztja, vagy: Gregor nem

változott féregg, de az életképtelen ember az életképesek szemszögéből szörnyszülött, vagy más megfelelő.

Bizonyítja, hogy Gregor a féreglétben értékes emberré változott: **3 pont.** (Alkalmazás és elemzés)

0 pont: Nem vagy rosszul fogalmazza meg, hogy a hős értékes emberré változott.

1 pont: Felszínesen fogalmazza meg, hogy a hős értékes emberré változott.

2 pont: Megfelelően, de kevésbé árnyaltan bizonyítja, hogy a hős értékes emberré változott.

3 pont: Árnyaltan, teljességre törekedve bizonyítja, hogy a hős értékes emberré változott.

Pl.: Gregor, családjával ellentétben, nagy utat tesz meg: megbocsátja nekik, hogy lomnak, tehernek tekintik, átváltozása után szeretetet és alázatot tanul, érzelmei mélyebbek és gazdagabbak lettek, ezért halála előtt szinte már nem is érzi a fizikai fájdalmat: *...jóeső érzés fogta el..., Családjára megindultsággal és szeretettel gondol vissza,* belátja, hogy elválasztja őket a rendtől és a normális világtól, ezért: *Véleménye arról, hogy el kell tűnnie, ha lehet, még határozottabb volt, mint a húgáé.,* valójában a családjára iránti szeretete készteti arra, hogy lemondjon életéről, vagy ugyanez másképpen megfogalmazva.

A kérdést aktualizálva kifejti véleményét az elidegenedésről: **4 pont.** (Szintézis és értékelés)

0 pont: Nem fejt ki véleményét az elidegenedésről.

1 pont: Saját véleménye helyett közhelyeket fogalmaz meg.

2 pont: A véleménykifejtés kevésbé eredeti, véleményét példákkal nem támasztja alá.

3 pont: A véleménykifejtés eléggé meggyőző, példákkal alátámasztott.

4 pont: A véleménykifejtés eredetiségre törekvő, meggyőző, példákkal alátámasztott.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár netán nem ért egyet vele.

Az irodalmi dolgozat nyelvezetét a szakmai érettségi vizsgakatalógus alapján értékeljük (nyelvhelyesség: 6 pont; stílus: 3 pont; szerkezet: 2 pont).